

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СІВОЗМІН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Н. І. ПРИХІДНЯК, студентка 4 курсу, гр. ГІС2012-1

*Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
61002, Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17*

E-mail: prihidniak.nadya@yandex.ua

Земельним кодексом України [1] наголошується пріоритетність земель сільськогосподарського призначення, у зв'язку з чим передбачена розробка проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь [1-3].

Важливу роль у підвищенні культури землеробства відіграють заходи, де головне місце посідають сівозміни за своїм різноманітним позитивно-сприятливим впливом на родючість ґрунту і врожайність сільськогосподарських культур. На основі сівозмін створюють системи щодо внесення добрив, механічного обробітку ґрунту та захисту посівів від бур'янів, шкідників та збудників хвороб. Безсистемне проведення цих заходів, без врахування того, що вирощували на полі в попередні та що буде висіяно у наступні роки, призводить до низької ефективності та занедбаності полів [4]. Тому, лише за рахунок використання сівозміни без порушення їх вимог можливо досягти зростання культури землеробства.

На сьогодні у сільськогосподарському виробництві країни майже відсутня система сівозмін, особливо це спостерігається у малоземельних господарствах. Причин недотримання таких сівозмін може бути багато.

Першою причиною являється перехід від планового ведення рослинницької галузі до непланового. Тобто коли в господарстві структура посівних площ розробляється не на багато років, це залежить від щорічного попиту рослинницької продукції на ринку її реалізації [5]. При відсутності постійної структури посівних площ не можна, наприклад, заздалегідь підготувати попередники до сівби озимих культур.

Друга причина – це відмова від польових сівозмін при поділі культури на ринкові і неринкові або на прибуткові і збиткові [6].

Третьою причиною являється відмова від обґрунтованої структури посівних площ для більшості господарств.

Сівозміни втратили статус наукової обґрунтованості і це є четвертою причиною, яка полягає у недотриманні рекомендованих у свій час строків повернення культур на попереднє місце вирощування [4].

П'ятою причиною руйнування сівозмін – є занепад тваринницької галузі, у зв'язку з різким зменшенням поголів'я тварин, у суспільному секторі істотно зменшились посіви кормових культур [7]. Через це із структури посівних площ зникли багаторічні трави. Останньою причиною за якої не розроблюються і не впроваджуються в господарстві сівозміни – це відсутність в орендаря земельних паїв довготривалого землекористування, через те що договір оренди укладається між власником паю на короткий термін і паї в будь-який час можуть бути відкликани. Через цю нестабільність орендованих площ

неможливо на них запроваджувати сівозмін, адже вони базуються на постійній структурі посівних площ, яку в цій ситуації не можна мати.

Але не зважаючи на вище вказані недоліки в областях України, у порівнянні з 1990 роком у 2015 році відсоток зернових культур зріс до 60 % або у 1.3 рази, в тому числі ячменю – у 2.7, а кукурудзи – у 1.7 рази. Слід також відмітити збільшення площі посіву пшениці.

Докорінно змінилася структура посівних площ технічних культур: відсоток площ в 2010-2015 роках зріс у 1.7 рази та зазнав зміни за складом культур. Так частка цукрових буряків скоротилася майже у 4 рази; соняшнику зросла у 3.5 рази, ріпаку – у 7 разів; сої – у 5 разів [8].

Таким чином, правильний набір і чергування культур у сівозміні створює умови для підвищення рівня родючості ґрунту та одержання високих урожаїв сільськогосподарських культур. Наука і виробництво повинні опрацювати нові методики, на високому рівні проводити комплексні дослідження та надавати рекомендації з впровадження сучасних сівозмін, які відповідають вимогам інтенсивно-екологічного землеробства.

1. Земельний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page8>. – 19.03.2016 р. – Загол. з екрану.

2. Земельний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-15/page2?text=%F1%B3%E2%EE%E7%EC%B3%ED#w11>. – 19.03.2016 р. – Загол. з екрану.

3. Порядок розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1134-2011-p>. – 19.03.2016 р. – Загол. з екрану.

4. Землеробство: Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. / За ред. В. П. Гудзя. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 464 с.

5. Структура посівних площ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://credobooks.com/2-struktura-posivnix-ploshh.-19.03.2016> р. – Загол. з екрану.

6. Система сівозмін. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://credobooks.com/3-sistema-sivozmin.-19.03.2016> р. – Загол. з екрану.

7. Оцінка тенденцій і структурних змін у сільському господарстві України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/22580/>. – 19.03.2016 р. – Загол. з екрану.

8. Регулювання використання органічних ресурсів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dapr.ck.ua/?page=post&id=176>. – 19.03.2016 р. – Загол. з екрану.

Науковий керівник: Анопрієнко Т. В., старший викладач кафедри геоінформаційних систем, оцінки землі та нерухомого майна Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова